EPISTEMOLOGICAL STUDIES IN PHILOSOPHY, SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ISSN 2618-1274 (Print), ISSN 2618-1282 (Online)

Journal home page: <https://visnukpfs.dp.ua/index.php/PFS/index>

УДК 323.2

Ольга Геннадіївна Тіт

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Пр. Гагаріна 72, Дніпро, 49000, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2186-5009>

E-mail: golovko89@gmail.com

Received 10 September 2018; revised 15 October 2018; accepted 19 November 2018

doi: 10.15421/341914

«ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЕКТ»: ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ

Анотація.

Наведено різноманітні тлумачення поняття «проект». Запропоновано поділити їх на умовні групи: «проект-документ», «проект-модель», «проект-процес». Викладені найбільш популярні підходи до розуміння поняття «політичний проект». Розглянуті основні ознаки «політичних проектів» та умовна класифікація. Виведено авторське розуміння «політичного проекту».

Ключові слова: політичний проект, документ, суспільство, держава, об'єднання, політична партія, громадська організація.

Olga G. Tit

Oles Honchar Dnipro National University

Gagarina ave., 72, Dnipro, 49000, Ukraine

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2186-5009>

E-mail: golovko89@gmail.com

«Political project»: to the definition of the concept

Abstract.

The dynamic of political processes leads to significant changes in the political struggle. Today's political reality is determined by the careful organization of political actors, the focus on achieving clear goals and obtaining concrete results, that is, it can be argued that there is a competitive struggle not just between politicians in their traditional understanding, but between political projects created for the struggle for control and leverage of influence over socio-political processes. The political project is a relatively new category, therefore there is a need for expanding scientific research and conceptualization of this term. Various interpretations of the concept «project» are given. It is proposed to divide them into conditional groups: «project-document», «project-model», «project-process». The most popular approaches to understanding the concept of «political project» are outlined. The main features of «political projects» and conditional classification are considered. The author's understanding of the «political project» is derived. Modern Ukrainian politics has become a sphere of struggle for political projects competing for the ability to influence socio-political processes, which are created by certain oligarchic groups as an instrument for achieving the result. There is no qualitative change / renewal of elites, as a result of the election process. Civil society in Ukraine is now in the period of formation, which is reflected in the active search for effective forms of interaction with the authorities, means and mechanisms of influence on the adoption of political decisions, monitoring and monitoring of their implementation. That is why studying the possibility of creating political projects as a certain institutional form of mobilizing citizens to get leverage of influence on power will help to create an effective back channel of communication between the state and society, a qualitative renewal of political elites, and increase the effectiveness of the functioning of the entire political system.

Key words: political project, document, society, state, unification, political party, public organization.

Ольга Геннадиевна Тит

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Пр. Гагарина 72, Дніпро, 49000, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2186-5009>

E-mail: golovko89@gmail.com

«Политический проект»: к вопросу определения понятия

Аннотация.

Приведены различные толкования понятия «проект». Предложено разделить их на условные группы: «проект-документ», «проект-модель», «проект-процесс». Изложены наиболее популярные подходы к пониманию понятия «политический проект». Рассмотрены основные признаки «политических проектов» и условная классификация. Выведены авторское понимание «политического проекта».

Ключевые слова: политический проект, документ, общество, государство, объединение, политическая партия, общественная организация.

Постановка проблеми. Під впливом соціальних, економічних і культурних чинників відбуваються політичні трансформації у сучасному світі. Динаміка політичних процесах приводить до значних змін у політичній боротьбі. Політична реальність сьогодні визначається ретельною організацією політичних акторів, направленості на досягнення чітких цілей, отримання конкретних результатів, тобто можна стверджувати, що відбувається конкурентна боротьба не просто між політиками у традиційному їх розумінні, а між політичними проектами, створеними для боротьби за управління та важелі впливу над суспільно-політичними процесами.

Політичний проект є відносно новою категорією, яка сьогодні активно використовується політиками, журналістами, вченими, але дуже часто спостерігається ототожнення його зі стратегією, планом, моделлю, і навіть ідеологією, це значно ускладнює розуміння/розкриття сутності цього явища. В такому разі існує потреба у розширенні наукових досліджень у політичній науці з даного питання і концептуалізації даного терміну. Щоб докорінно дослідити сутність поняття «політичний проект» в першу чергу детального розгляду потребує базова категорія «проект».

Мета статті полягає в з'ясуванні і уточненні визначення поняття «політичний проект».

Основний зміст. Поняття «проект» входить у категоріальний апарат багатьох наук та наукових дисциплін, застосовується у різ-

них сферах життєдіяльності людини і тому характеризується різноманітністю тлумачень. Найчастіше вживання терміну «проект» ми спостерігаємо у технічних науках, де під проектом розуміють план споруди чи конструкції або в якості наукового проекту, тобто розробка та впровадження нових наукових підходів та прийомів.

У тлумачному словнику Merriam-Webster ми знаходимо такі визначення «проекту»: конкретний план або конструкція; планований захід [25].

Міжнародна асоціація управління проектами (International Project Management Association, IPMA) пропонує розглядати «проект» як підприємство, яке характеризується принциповою унікальністю умов його діяльності або як унікальний набір скоординованих дій, з певним початком і завершенням, здійснюваних індивідуумом або організацією для вирішення специфічних завдань з певним розкладом, витратами і параметрами виконання [24].

Американський інститут з управління проектами дає таке визначення: проект – це тимчасове підприємство, створене для створення унікального продукту або послуги [23].

Звертаючись до зарубіжних дослідників К. Грея і Е. Ларсона, отримуємо таке визначення проекту: «комплексний, неповторний, одномоментний захід, обмежений чіткими вказівками щодо виконання, розробленими під потреби замовника» [7].

У свою чергу, фахівці у сфері управління

проектами П. Мартін П., К. Тейт характеризують проект як «тимчасовий процес, що має початок та кінець, і результат якого є унікальним» [11].

Ще одні представники даної сфери А. Товб та Г. Цинес виводять розуміння проекту як «особливої форми здійснення цілеспрямованих змін, яка передбачає що ці зміни повинні бути реалізовані в рамках певних обмежень за строками, вартістю та характеристиками очікуваних результатів» [21].

Серед українських дослідників даного напрямку можна виділити думку Москвіна С.О., який пропонує нам таке трактування: «проект – це комплекс взаємопов'язаних заходів, розроблених для досягнення певних цілей протягом заданого часу при встановлених ресурсних обмеженнях» [17].

Ще одна група дослідників (І. Мазур, В. Шапіро, Н. Ольдерогге) визначають проект як «цілеспрямоване, заздалегідь розроблене та заплановане створення або модернізація фізичних об'єктів, технологічних процесів, технічної та організаційної документації для них, матеріальних, фінансових, трудових та інших ресурсів, а також управлінських рішень і заходів з їх виконання» [9].

Заслуговує на увагу наукові доробки Г. М. Тарасюк, в яких під проектом розуміє «комплекс науково-дослідних, проектно-конструкторських, соціально-економічних, організаційно-господарських та інших заходів, пов'язаних ресурсами, виконавцями та термінами, відповідно оформлених і спрямованих на зміну об'єкта управління, що забезпечує ефективність вирішення основних завдань і досягнення відповідних цілей за певний період» [20].

О. В. Безпалько описує проект як систему сформульованих завдань, фізичних об'єктів, технологічних процесів, відповідної документації, що створюються й упроваджуються для реалізації цих завдань, а також сукупність ресурсів та управлінських рішень щодо досягнення проектної мети. Проект – це унікальне починання, яке інтегрує в собі як певну ідею, задум, так і дії щодо втілення цього задуму в життя [2].

А. Чемерис в напрямку дослідження проектів у публічній сфері, вбачає в ньому «комплекс взаємопов'язаних логічно-структурованих завдань і заходів, упорядкованих у масштабі часу, які спрямовані на розв'язання найважливіших проблем розвитку держави, окремих галузей економіки, адміністративно-територіальних одиниць чи територіальних громад, організацій та установ і здійснюються в умовах фінансових та інших ресурсних обмежень у визначені терміни». На його думку, особливість даних проектів є розв'язання проблем, які винесені на урядовий порядок денний та формалізовані (описані) у відповідних урядових документах – урядовій програмі, концепціях чи стратегіях у формі стратегічних пріоритетів чи завдань [22].

М. В. Грачев пропонує таке визначення терміну: «проект вирішення певної задачі по створенню ще не існуючого об'єкта або досягнення ще не існуючого стану, обмеженого певними вихідними даними і заданими результатами або цілями, які обумовлюють спосіб її вирішення» [6].

У своїх працях Т. Н. Мітрохіна також розглядає питання визначення терміну «проект», на її думку він «являє собою умоглядно сконструйований образ дійсності, яку хотілося б отримати в результаті, оформлений в будь-який інтелектуальний формат, який містить відомості про механізми і терміни його реалізації» [13].

В рамках дисертаційного дослідження «Теоретико-методологічні основи управління політичними проектами», Лістратовим К. Є. поняття «проект» розглядається як «обмежене у часі, цілеспрямоване змінювання окремої системи із встановленими вимогами до якості результатів, можливими рамками витрат коштів і ресурсів та специфічною організацією» [8]. Він також зазначає, що проектом може розглядатись будь-яке явище чи процес, за допомогою яких певний суб'єкт, в тому числі і політичний актор, свідомо переслідує певну мету.

В рамках партнерського проекту 2010 року Канада-Україна «Регіональне врядування та розвиток», було видано посібник «Управління проектами: практичні аспекти реалізації

регіонального розвитку», автори якого визначають проект як «тимчасову діяльність, спеціально сплановану для унікальних неповторних умов, тобто послідовність взаємозалежних подій із впровадження інновації для створення цінності, в рамках досягнення місії соціально-економічної системи, реалізації стратегії і здійснення перетворень» [18]

Опрацьована наукова література з питання вивчення терміну «проект» дає нам можливість поділити тлумачення на умовні групи.

До першої групи віднесемо дослідження, які розглядають «проект» як сукупність документів для створення якогось об'єкту чи виробу, завдання, обмежене визначеними рамками в просторі і в часі, рівнем фінансування тощо. У цьому сенсі проект представляється як задокументована послідовність дій у різних сферах реалізації суспільних інтересів.

Друга група об'єднує дослідження, які пропонують розглядати проект як модель (своєрідне ототожнення з задумом, планом, начерком, пропозицією, побажанням, ідеєю та одним з можливих варіантів його втілення), ще не існуючу річ, і не відомо, чи буде вона існувати і в якому вигляді, тобто як теоретичне спрощення реальності, для більш детального вивчення цієї реальності, з метою подальшого впливу на неї.

До третьої групи належать дослідження проекту як процесу/дії, в основі якого лежить певний набір заходів, ряд обмежень і механізмів, з очікуванням певної поведінки предметів зовнішнього світу та людей для переходу із початкового стану в кінцевий – досягнення раціонально поставленої і продуманої мети.

Науковці визначають, що проекту характерні певні особливості – спрямованість на досягнення певної мети чи результатів, певна обмеженість у часі (тобто має початок і кінець по отриманні результатів; реальний період його реалізації (певна історична епоха), так і потенційний період, якщо він спрямований в майбутнє); виконання послідовності дій (етапів, періодів); має суб'єктоорієнтовану специфіку, тобто створюється і реалізується людьми, соціальними групами, соціальними спільнотами, організаціями; обмежений ре-

сурсними можливостями, які є в наявності або можуть бути задіяні потенційно. [5]; проходить у своєму розвитку певні форми стану від задуму до реалізації; аналізується з урахуванням умов середовища, в якому його здійснюють.

Різноманітність визначень проекту в нормативних документах, а також численні авторські інтерпретації, відсутність концептуалізації поняття «проект» наводить на думку, що кожен бере в якості базового те розуміння проекту, яке найбільш підходить до специфіки його діяльності.

Проекти відрізняються один від одного в залежності від характеру запланованих змін (інноваційні, підтримуючі); особливостей фінансування (інвестиційні, спонсорські, бюджетні, благодійні та змішані проекти); масштабів реалізації (монопроекти, мультипроекти, мегапроекти, мікропроекти); тривалості отримання результату (короткотривалі (1-2 роки реалізації), середньотривалі (3-5 років), довготривалі (більше 5 років)); місця реалізації (національні, регіональні, місцеві проекти); сфери діяльності (економічні, дослідницькі, екологічні, культурологічні, політичні, соціальні проекти) [1].

Останні роки особливої актуальності в процесах управління, бізнесі, економіці, політиці набуває проектний підхід. В наукових дослідженнях з даного питання наводиться визначення проектного підходу як особливої форми управління, що дозволяє сфокусувати увагу і сконцентрувати зусилля на виконанні визначеного комплексу задач за умови чітко визначених часових та ресурсних обмежень [12, с. 184–186]. Автори виокремлюють переваги застосування проектного підходу: підвищення ефективності використання ресурсів (людських, матеріальних, фінансових тощо); можливість швидкого реагування на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища (здійснення зворотного зв'язку з тими на кого направлений проект); оптимізація джерел фінансування.

Отже, на основі розглянутих визначень категорії «проект» продовжимо його дослідження, визначення змісту і специфіки у політич-

ній площині. Залежно від контексту поняття «політичний проект» різноманітно трактується і наповнюється часом невизначеним змістом або зовсім не визначається. Дослідження даної категорії виводить найбільш вживані тлумачення «політичного проекту». Перше має загальний характер, визначаючи його як будь-яку діяльність політика чи політичної партії, результати якої будуть використані в публічній політиці [10]. Друге зводить розуміння політичного проекту до продукту певної діяльності, розуміючи його як документ або сукупність документів, тобто певну прописану схему дій, яка стане інструментом втілення / створення нових або зміни вже існуючих об'єктів в політичній сфері і / або зв'язків, відносин між ними відповідно до поставлених політичними цілями. Як приклад таких політичних проектів пропонують розглядати проект створення в системі органів виконавчої влади нового міністерства або відомства; проект законодавчого акту, управлінського рішення, партійної програми; проект реформи виборчої системи.

На нашу думку, жодне з цих тверджень не розкриває зміст поняття «політичний проект», у першому випадку відсутня конкретизація поняття і розмивається його зміст, у другому значно звужується сфера застосування поняття «політичний проект», зводячи його до програми певних дій (наприклад, урядові соціально-політичні, економічні проекти), які мають бути спрямовані на вирішення / подолання значущих соціально-політичних проблем реформування / реорганізацію / модернізацію найбільш важливих сфер життєдіяльності людини.

В окрему групу виокремлюють дослідження виборчої кампанії як політичного проекту, в даному контексті політичний проект пропонується розуміти як сукупність певних дій (політико-організаційних, інформаційних, рекламно-пропагандистських та ін.), як технологію, сукупність методів, процесів і ресурсів, операцій і прийомів, чи навіть як набір документів-підпроектів (комплексу організаційних заходів, задуму кампанії або її концепцію) спрямованих на реалізацію інтересів по-

літичних суб'єктів (певного політика, групи політиків, політичної організації чи їх об'єднання) щодо завоювання і збереження влади в державі (регіоні, місті тощо) при оптимальних витратах. В такому випадку дуже легко сплутати проект з планом виборчої кампанії, стирається відмінність між проектом передвиборної кампанії та її планом, яка полягає в тому, що проект в пергу чергу окреслює мету, кінцевий (бажаний) результат, а план – перелік дій для її досягнення.

Часто ми спостерігаємо вживання терміну «політичного проекту» у контексті глобальних процесів, в яких відбувається взаємодія між кількома державами і суспільствами, тобто відбувається позиціонування цивілізацій, міжнародних організацій, структур, об'єднань і блоків в якості проектів (проекти «міжнародних організацій», «цивілізаційні проекти», проекти «глобальної змови», «антикризові проекти», «проекти модернізації», Великий проект Китаю, проект Великої Європи, Американський або Російський проект та ін.). З такої позиції політичний проект визначається як сукупність технологій, спрямованих на реалізацію відкрито не декларованих цілей, однак пов'язаних з досягненням світового панування, націлених на боротьбу за владу.

У свою чергу, Мітрохіна Т. Н. наголошує, що політичний проект передбачає багатовимірність, об'ємність як задуму, так і процесу перетворення дійсності, наявність смислового каркасу у вигляді цілей, цінностей, результатів перетворення дійсності, суб'єктів, на яких спрямована дія [14].

Схожий зміст у «політичний проект» вкладає група дослідників, яка розглядає його з точки зору ототожнення з певною ідеальною моделлю держави (утопія), державного устрою, як реалізацію уявлень про ідеальну систему, що спирається на політико-правові цінності та специфіку домінуючих стереотипів суспільної свідомості [8].

Д. О. Єжов політичні проекти називає реалістичними сценаріями політичних процесів майбутнього, в результаті яких створюється багатоскладовий прогностичний продукт передбаченого типу, сконструйований шляхом

застосування спеціальних технологій. Акцент в цьому процесі зміщений з цілепокладання та ідеалізації на оптимізацію політичних інститутів та процесів [15, с. 54].

На нашу думку логічним є розглядати політичний проект не лише у контексті технології для досягнення окресленої мети, а як ідею, образ політичного майбутнього. Такий висновок зроблений з огляду на зміст політичного проекту, тобто його наповненість ідеями, певними установками і цінностями, а також його формування з урахуванням світогляду і ціннісних ієрархій суб'єкта або його найближчого оточення / авторів проекту.

Говорячи про «політичний проект» потрібно зазначити характерні ознаки: часові рамки – політичні проекти можуть бути реальні, потенційні, з чітким періодом реалізації; результативність; суб'єктивність; орієнтованість на політичну владу; направленість на суспільство; динамічна структура – можливість швидкого коректування в залежності від потреб суспільства. Також більшість проектів обмежені за територіальним принципом.

Створення політичного проекту може відбуватись як окремими суб'єктами (до речі, не обов'язково політиками), так і цілими соціальними групами, об'єднаннями громадян.

Отже, оглянувши різні варіанти тлумачення терміну «політичний проект» та окресливши його характерні ознаки, можемо вивести певну класифікацію політичних проектів: за масштабом дії – локальні (добродійні акції та програми, громадські або депутатські слухання), місцеві (місцеві ініціативи), регіональні, національні, міждержавні, глобальні; за суб'єктом створення – державні, партійні, створенні органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, групами громадян (активістів); за тривалістю – короткострокові або чітко обмежені періодом реалізації (наприклад, план виборчої кампанії), середньострокові (як приклад можна розглядати реформування інститутів влади), довгострокові (національні, міждержавні, глобальні проекти – ЄС).

Сучасна політична ситуація в нашій державі характеризується постійною боротьбою

політичних сил за право отримати владні повноваження, спостерігається жорстке конкурсування між політичними силами різних олігархічних груп, старих та нових політичних акторів. З огляду на неочікуваність поведінки виборців та на швидку зміну вподобань, дуже часто створюються політичні проекти, які несуть у собі певну систему ідей, що характеризує напрямок, масштаб, характер і зміст суб'єкта політичної дії, а метою яких становиться отримання владних посад. Сьогодні політичний проект використовується для сприяння формуванню взаємозв'язку влади і суспільства.

В рамках специфіки власного наукового дослідження проведеного автором пропонується розуміння політичного проекту як інституційної форми, створеної на підставі суб'єктивних вподобань, ідей, задумів автора/замовника у поєднанні з громадськими настроями, очікуваннями і стереотипами, з чіткою метою представництва інтересів громади і отримання / утримання / контролю політичної влади, можливості взаємодіяти з органами влади і впливати на прийняття владних рішень, очікуванням певного ефекту від реалізації проекту, об'єктами зовнішнього світу, на які проект спрямований, при заданих обмеженнях по ресурсах і термінах.

В нашому розумінні такими політичними проектами можуть виступати політичні партії, громадські організації, об'єднання громадян, і навіть окремі особистості.

Партії політичні проекти – продукт певних бізнес-груп, сконструйований для досягнення поставлених політичних цілей, під конкретну особистість та/чи під певні вибори: отримання доступу до влади, можливості лобіювання інтересів, впливу на певну аудиторію з метою отримання скоригованої, зміненої поведінки об'єкта, на якого проектування спрямоване.

Сергєєв С. В. у своїй дисертаційній роботі вказує на новий вид політичних партій – технологічні партії, які він визначає як «потужні «політичні підприємства», які залучають великі гроші (інвестиції), вкладають їх у «політичне виробництво» і прагнуть отримати максимальний прибуток (голоси виборців, урядо-

ві посади тощо)» [19]. На нашу думку, партії саме такого типу, які активізуються як правило напередодні виборчої кампанії, і є політичними проектами. Наведемо кілька прикладів: політична партія «Відродження» – створена перед місцевими виборами 2015 р., на базі народних депутатів, які після подій Революції Гідності вийшли з Партії Регіонів, пов'язують з впливовим бізнес-групами, в т.ч. І. В. Коломойським [16]. Зосередилась на розвитку своїх осередки саме в тих областях, на яких цих депутатів обирали до ВР, переважно на сході та в центральній частині країни. Політична партія не має чіткої програми чи ідеології [16]. Головною метою цієї політичної сили було закріплення власних представників, для захисту особистих інтересів, у місцевих радах в цих округах; політична партія «Українське об'єднання патріотів УкрОП» – орієнтована на вибори до місцевих рад і захист бізнес-інтересів окремих осіб. Спочатку це було міжфракційне об'єднання позафракційних народних депутатів. До його складу увійшло багато яскравих особистостей – Б. Філатов, Д. Ярош, Б. Береза та ін. – чий власний авторитет сприяв підняттю рейтингу політичної партії. Партія отримала доволі високий результат на виборах 2015 р. у центральних областях і представництво майже по всій країні, використовуючи патріотичну та антиросійську риторику, залучуючи до своїх лав учасників Майдану, волонтерів, учасників АТО, але як ми бачимо зараз, досягнувши мети (інкорпорування до влади) діяльність політичної партії поступово зійшла нанівець. До речі, цю політичну силу також пов'язують з олігархом І. В. Коломойським [16]. Політична партія «Слуга народу», яку пов'язують з В. Зеленським, зареєстрована наприкінці 2017 року, голова Іван Баканов, який очолює ТОВ «Квартал 95», поки ніяк себе не проявила: у неї немає ні організацій на місцях, ні програми, ні гасел; у політичній сили відсутні нерухомість, штатні співробітники і будь-які фінансові кошти.

Окрім технічних політичних партій до політичних проектів ми відносимо і політичні «партії-спойлери» – короткостроковий проект для відтягування голосів виборців у будь-якої

конкурентної політичної сили, проведення контрагітації до певного опонента. На президентських виборах 2019 р. яскравим прикладом «кандидата-спойлера» був Юрій Володимирович Тимошенко.

Популярним стає створення політичних партій як продукту для майбутнього продажу, що також підходить під критерії розуміння політичного проекту. Наприклад, нова партія «Наші» насправді за 4 роки свого існування була перейменована чотири рази й ще не брала участь у виборах.

Прикладом громадських організації в якості політичних проектів виступають громадські формування радикалізованого типу («С14», ГО «Національні дружини», «Карпатська Січ», ГО «Рух Вільна Доля»), напрямками діяльності яких часто стає силовий тиск, реалізація вузько спрямованих акцій (блокування роботи органів влади, установ, пікети, приймають участь в господарських конфліктах) на органи державної влади в інтересах конкретних політсил і лідерів.

Також до політичних проектів відносимо громадські організації, громадсько-політичні рухи, створення яких ініційовано «зверху» (політиками, чиновниками). Наприклад, громадсько-політичних рух «Люди Важливі» ініційований О. Сасенко – міністром Кабінету Міністрів України, М. Нефьодовим – першим заступником міністра економічного розвитку і торгівлі України, С. Гусовським – лідером депутатської групи «Київська команда» та іншими, які одразу заявили про намір реформатування у політичну партію у майбутньому. Зараз представники руху проводять активну діяльність по залученню прихильників, особливо за допомогою соціальних мереж. Цей політичний проект пов'язують з чинним прем'єр-міністром В. Гройсманом [3]. Або Громадська організація «Справа Громад» ініційована Ю. Бірюковим, волонтером у минулому, а зараз радник Міністра оборони України, на підтримку політичної сили П. Порошенка після його поразки на президентських виборах 2019 р.

Стосовно розгляду окремої особистості як політичного проекту можемо навести у при-

клад В. Зеленського. Багато експертів пов'язують його політичну активність з підтримкою І. Коломойського.

Висновок. Проект - багатогранна категорія, яка має місце у багатьох наукових дисциплінах різноманітного спрямування і в залежності від специфіки дослідження можемо виокремити проект-документ, проект-модель, проект-процес. У свою чергу, дефініція політичний проект також не має чіткого одного визначення. Проведений аналіз вказує, що напрямок політологічного дослідження також впливає на тлумачення політичного проекту.

Автором запропоновано розглядати політичний проект як інституційну форму, створену на підставі суб'єктивних вподобань, ідеї, задумів автора/замовника у поєднанні з громадськими настроями, очікуваннями і стереотипами, з чіткою метою представництва інтересів громади і отримання / утримання / контролю / політичною влади, можливості взаємодіяти з органами влади і впливати на прийняття владних рішень, очікуванням певного ефекту від реалізації проекту, об'єктами зовнішнього світу, на які проект спрямований, при заданих обмеженнях по ресурсах і термі-

нах.

З огляду на те, що сучасна українська політика перетворилась на сферу боротьби політичних проектів, що конкурують за можливість здійснювати вплив на суспільно-політичні процеси, які створені певними олігархічними групами як інструмент досягнення результату, ми, нажаль, не бачимо якісної зміни/оновлення еліт, як результату виборчого процесу, чого конче потребує українська держава.

Громадянське суспільство в Україні зараз знаходиться у періоді становлення, що відображається в активному пошуку ефективних форм взаємодії з органами влади, засобів та механізмів впливу на прийняття політичних рішень, контролю та моніторингу за їх виконанням.

Саме тому вивчення можливості створення політичних проектів як певної інституційної форми мобілізації громадян для отримання важелів впливу на владу сприятиме створенню ефективного зворотного каналу зв'язку держави з суспільством, якісному оновленню політичних еліт, підвищенню результативності функціонування всієї політичної системи.

Бібліографічні посилання

1. Біляєв С. С. Проектний підхід у підприємстві: сутність і специфічні ознаки. *Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво*. 2016. № 3. С. 30–34.
2. Безпалько О. В. Соціальне проектування. URL: elibrary.kubg.edu.ua/2615/1/O_Bezpalko_SP_IL_KUBG.pdf (Дата звернення 02.05.2019)
3. Важливі люди: як ліберали створюють партію під вибори у Верховну раду. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/vazhnye-lyudi-liberaly-sozdayut-novuyu-partiyu-1544994517.html> (Дата звернення 02.05.2019)
4. Глобалізація та управління проектами у XXI столітті: Матеріали наук.-практ. конф., Львів, 9-10 жовт. 2003 р. URL: http://www.rusnauka.com/21_DNIS_2009/Gosupravlenie/49382.doc.htm. (Дата звернення 02.05.2019)
5. Горбачев М. В. Цивилизационная идентификация политических проектов и проектирования в политике. URL: <http://www.dslib.net/teoria-politiki/civilizacionnaja-identifikacija-politicheskikh-proektov-i-proektirovanija-v-politike.html> (Дата обращения 02.05.2019)
6. Грачев М. Н. «Политическое проектирование» и «политический проект»: концептуализация понятий. URL: http://grachev62.narod.ru/Grachev/grachev2013_4.html (Дата обращения 02.05.2019)
7. Грей К. Ф., Эрик У. Ларсон. Управление проектами. URL: <https://pqm-online.com/assets/files/lib/books/grey.pdf> (Дата обращения 02.05.2019)
8. Листратов К. Е. Теоретико-методологические основы управления политическими проектами. URL: <http://www.dslib.net/teoria-politiki/teoretiko-metodologicheskie-osnovy-upravlenija-politicheskimi-proektami.html> (Дата обращения 02.05.2019)
9. Мазур И., Шапиро В., Ольдерогге Н. Управление проектами. Уч. пособие. URL: <http://www.running-project.com/knigaUP.html> (Дата обращения 02.05.2019)
10. Малкин Е. Б., Сучков Е. Б. Политические технологии. URL: <https://alleng.org/d/polit/pol037.htm>

(Дата обращения 02.05.2019)

11. Мартин П., Тейт К. Управление проектами. URL: <http://www.klex.ru/77j>
12. Мир управления проектами: основы, методы, организация, применение / Под. ред. Х. Решке, Х. Шелле. М.: Издательство «Аланс», 1994. 303 с.
13. Митрохина Т. Н. Политический проект как категория политической науки. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/politicheskiy-proekt-kak-kategoriya-politicheskoy-nauki> (Дата обращения 02.05.2019)
14. Митрохина Т. Н. Функциональность политических проектов: технологи VS идеологии? URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/funktsionalnost-politicheskikh-proektov-tehnologii-vs-ideologii> (Дата обращения 02.05.2019)
15. Политическое проектирование в пространстве социальных коммуникаций: материалы X Междунар. науч. конф. Ч. 1. М.: ЛЕНАНД, 2013. 456 с.
16. Потіха А. Партія «Відродження» в умовах підготовки до майбутніх місцевих виборів. URL: http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1328:partiya-vidrozhennya&catid=8&Itemid=350 (Дата звернення 02.05.2019)
17. Проектный анализ: навч. посібник. URL: <https://www.google.com/Fut.nmu.org.ua/information-to-studentelectronic-library.pdf> (Дата звернення 02.05.2019)
18. Рач В. А. Управління проектами: практичні аспекти реалізації стратегій регіонального розвитку: навч. посіб. URL: https://www.google.com/Project_Management_Handbook_CIDA_2010_ua.pdf (Дата звернення 02.05.2019)
19. Сергєєв В. С. Стратегічне управління інвестиційними партійно-політичними проектами в сучасній Україні [Текст]: автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.02; Дніпропетровський національний ун-т. Д., 2005. 18 с. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe (Дата звернення 02.05.2019)
20. Тарасюк Г. М. Управління проектами: навч. посібник. URL: https://learn.ztu.edu.ua/pluginfile.php/15894/mod_resource/content/2/tarasyuk_g_m_upravlinnya_proektami.pdf (Дата звернення 02.05.2019)
21. Товб А. С., Ципес Г. Л. *Управление проектами: стандарты, методы, опыт*. URL: <http://www.klex.ru/60b> (Дата обращения 02.05.2019)
22. Чемерис А. Розроблення та управління проектами у публічній сфері: європейський вимір для України. URL: http://despro.org.ua/media/articles/10_book_chemeric__17_12_do_druku.pdf (Дата звернення 02.05.2019)
23. A Guide to the Project management Body Knowledge. Project Management Institute Standards Committee. URL: <http://www.cs.bilkent.edu.tr/~cagatay/cs413/PMBOK.pdf>. (Accessed 02.05.2019)
24. CB – IPMA Competence Baseline Version 2.0 IPMA Editorial Committee. URL: <https://epdf.tips/queue/icb-ipma-competence-baseline.html> (Accessed 02.05.2019)
25. Merriam-Webster. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/project> (Accessed 02.05.2019)

References

1. Biliaiev S. S. Proektnyi pidkhd u pidpriemstvi: sutnist i spetsyfichni oznaky. [Project approach in the enterprise: essence and specific features.] *Derzhava ta rehiony. Seriya: Ekonomika ta pidpriemnytstvo*. 2016. № 3. S. 30–34.
2. Bezpalko O. V. Sotsialne proektuvannia. [Social engineering] URL: elibrary.kubg.edu.ua/2615/1/O_Bezpalko_SP_IL_KUBG.pdf (Accessed 02.05.2019)
3. Vazhly`vi lyudy`: yak liberaly` stvoryuyut` partiyyu pid vy`bory` u Verhovnu radu [Important people: As liberals create a party under the elections to the Verkhovna Rada] URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/vazhnye-lyudi-liberaly-sozdayut-novuyu-partiyyu-1544994517.html> (Accessed 02.05.2019)
4. Hlobalizatsiia ta upravlinnia proektamy u XXI stolitti: Materialy nauk.-prakt. konf. [Globalization and project management in the XXI century: materials of Sciences-prakt. conf.], Lviv, 9–10 zhovt. 2003 r. URL: http://www.rusnauka.com/21_DNIS_2009/Gosupravlenie/49382.doc.htm. (Accessed 02.05.2019)
5. Gorbachev M. V. Tsivilizatsionnaya identifikatsiya politicheskikh proektov i proektirovaniya v politike. [Civilization identity political projects and design polic] URL: <http://www.dslib.net/teoria-politiki/civilizacionnaya-identifikatsiya-politicheskikh-proektov-i-proektirovaniya-v-politike.html> (Accessed 02.05.2019)
6. Grachev M. N. «Politicheskoe proektirovanie» i «politicheskiy proekt»: kontseptualizatsiya ponyatiy. [«Political design» and «political project»: conceptualization of concepts] URL: http://grachev62.narod.ru/Grachev/grachev2013_4.html (Accessed 02.05.2019)

7. Grey K. F., Erik U. Larson. Upravlennie proektami. [Project management] URL: <https://pqm-online.com/assets/files/lib/books/grey.pdf> (Accessed 02.05.2019)
8. Listratov K. E. Teoretiko-metodologicheskie osnovy upravleniya politicheskimi proektami. [Theoretical and methodological foundations of political projects] URL: <http://www.dslib.net/teoria-politiki/teoretiko-metodologicheskie-osnovy-upravleniya-politicheskimi-proektami.html> (Accessed 02.05.2019)
9. Mazur I., Shapiro V., Ol'derogge N. Upravlennie proektami. Uch. posobie. [Project management]. URL: <http://www.running-projeckt.com/knigaUP.html> (Accessed 02.05.2019)
10. Malkin E. B., Suchkov E. B. Politicheskie tekhnologii. [Political technologies] URL: <https://alleng.org/d/polit/pol037.htm> (Accessed 02.05.2019)
11. Martin P., Teyt K. Upravlennie proektami. [Project management] URL: <http://www.klex.ru/77j> (Accessed 02.05.2019)
12. Mir upravleniya proektami: osnovy, metody, organizatsiya, primenenie [The world of project management: fundamentals, techniques, organization, applications] / Pod. red. Kh. Reshke, Kh. Shelle. M.: Izdatel'stvo «Alans», 1994. 303 s.
13. Mitrokhina T. N. Politicheskii proekt kak kategoriya politicheskoy nauki. [Political project as a category of political science]. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/politicheskii-proekt-kak-kategoriya-politicheskoy-nauki> (Accessed 02.05.2019)
14. Mitrokhina T. N. Funktsional'nost' politicheskikh proektov: tekhnologi VS ideologii? [Functionality of political projects: technology VS ideology?] URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/funktsionalnost-politicheskikh-proektov-tehnologii-vs-ideologii> (Accessed 02.05.2019)
15. Politicheskoe proektirovanie v prostranstve sotsial'nykh komunikatsiy [Political design in the space of social communications]: materialy X Mezhdunar. nauch. konf. Ch. 1. M.: LENAND, 2013. 456 s.
16. Potixa A. Partiya «Vidrodzhennya» v umovax pidgotovky` do majbutnix miscevy`x vy`boriv. [Party «Renaissance» in preparation for the upcoming local elections]. URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1328:partiya-vidrodzhennya&catid=8&Itemid=350 (Accessed 02.05.2019)
17. Proektnyi analiz: navch. posibnyk. [Project analysis] URL: <https://www.google.com/Fut.nmu.org.ua/information-to-studentelectronic-library.pdf> (Accessed 02.05.2019)
18. Rach V. A. Upravlinnia proektamy: praktychni aspekty realizatsii stratehii rehionalnoho rozvytku: navch. posib. [Project management: practical aspects of implementation of regional development strategies] URL: https://www.google.com/Project_Management_Handbook_CIDA_2010_ua.pdf (Accessed 02.05.2019)
19. Serhieiev V. S. Stratehichne upravlinnia investytsiinymy partiino-politychnymy proektamy v suchasni Ukraini [Strategic management of investment party and political projects in modern Ukraine]. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe (Accessed 02.05.2019)
20. Tarasiuk H. M. Upravlinnia proektamy: navch. posibnyk. [Project management] URL: https://learn.ztu.edu.ua/pluginfile.php/15894/mod_resource/content/2/tarasyuk_g_m_upravlinnya_proektami.pdf (Accessed 02.05.2019)
21. Tovb A. S., Tsipes G. L. Upravlennie proektami: standarty, metody, opyt. [Project management: standards, methods, experience]. URL: <http://www.klex.ru/60b> (Accessed 02.05.2019)
22. Chemerys A. Rozroblennia ta upravlinnia proektamy u publichnii sferi: yevropeyskyi vymir dlia Ukrainy. [Development and management of projects in the public sphere: the European dimension for Ukraine.] URL: http://despro.org.ua/media/articles/10_book_chemeric_17_12_do_druku.pdf (Accessed 02.05.2019)
23. A Guide to the Project management Body Knowledge. Project Management Institute Standards Committee. URL: <http://www.cs.bilkent.edu.tr/~cagatay/cs413/PMBOK.pdf> (Accessed 02.05.2019)
24. ICB – IPMA Competence Baseline Version 2.0 IPMA Editorial Committee. URL: <https://epdf.tips/queue/icb-ipma-competence-baseline.html> (Accessed 02.05.2019)
25. Merriam-Webster. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/project> (Accessed 02.05.2019)